

Oponentský posudek na práci Bc. Ondřeje Barana „Proměny fanouškovských projevů v 1. a 2. české fotbalové lize (zvláště s přihlédnutím k vývoji po roce 2006)“

Musím říci, že jsem zatím k žádné práci, u níž mne přemluvili k oponentuře, nepřistupoval s takovou zvědavostí. Míru mých očekávání lze možná přirovnat k pocitům občana, který, venče psíka v okolí sídla fotbalového svazu na Strahově, najde v křoví pohozenou kabelu s emblémem nejmenovaného klubu.

V ochozech různých stadionů se pohybuji víc než pětatřicet let, a pozorování toho, co se děje v publiku, mne někdy bavilo – a baví – víc než to na trávníku (ev. na ledě). Vzhledem k materiálu, s jakým se tam občas člověk setkával, se mi málokteré téma zdálo tak vzdálené akademickému prostředí (a to říkám jako člověk, který vůči fanouškům netrpí předsudky, co se jejich inteligence a sociálního backgroundu týče). Ale jak pravil komentátor Jaromír Bosák v památném duelu s Holandskem na mistrovství Evropy 2004 (jehož význam je v této práci vhodným citátem připomenut) „a ono to půjde, a ne že ne!“

Zvláště pak, jedná-li se o práci zasvěcenou a zřetelně prožitou, jako je tato.

Autor se zaměřuje na proměny projevů fotbalových fanoušků a jejich chování v ochozech tuzemských fotbalových stadionů první a druhé ligy (tu a tam však sestoupíme ještě do hlubších pater pralesních soutěží). Zvláštní zřetel klade na dění po roce 2006, kdy v důsledku zákonné úpravy policie opustila stadiony a odpovědnost za dění na nich převzali pořadatelé zápasů. A budiž řečeno, že především za tímto mezníkem se pohybuje s přehledem zkušeného borce.

Autor dobře nastínil typologii fotbalového příznivce, ať už fanouška jako takového (dělí je na ty, kteří sledují zápasy v ochozech, ty u televize a k nim přidává ještě „přechodný článek“ hospodských sledovačů u velkoplošných obrazovek), tak na stadionu. Diváky na stadionech můžeme zběžným pohledem vnímat jako homogenní kolektiv. Jak ale autor deklaruje, „divácká masa se... dělí na skupiny, jež sice sledují fotbalové utkání společně, ve své podstatě se však liší“. Dochází pak k závěru, že „lze rozlišit několik hlavních přístupů v reflexi utkání i dění v ochozech, s čímž souvisí i ochota podílet se na různých diváckých aktivitách, a to jak pozitivních, tak negativních (tyto přístupy ovšem nelze zcela striktně oddělovat, neboť se čas od času u jednotlivých diváků mohou prolínat). Podle výsledných postojů a aktivit, jež je provázejí, pak můžeme určit i divácké skupiny v hledišti stadionu.“ (s. 41)

V práci najdeme několik cenných partií i pro čtenáře – dlouholetého fanouška, který ovšem z hlediska ultras toho kterého klubu patří do kategorie „koště“ nebo „gaučák“. Ocenil jsem výklad o proměně významu a obsahu slov ultras a hooligans (plus s ohledem na starý český termín vlajkonoš) a rozdílech mezi těmito skupinami, jakož i ten o proměně dění a diváckých akcí na stadionu. Občas má člověk pocit, že fanouškovská chorea tu byla odjakživa, ale není tomu tak. Uvedené v práci pěkně ilustruje i citát z dnes již zaniklého fanzinu Football Factory.

Zajímavý je i postřeh ohledně nemožnosti srovnávání situace na našich stadionech se zahraničím, zejména Anglií. Ne vždy si člověk uvědomí, že to, co prožíváme na stadionech v posledních letech, mají tam už drahně let za sebou. (s. 51) Souhlasím i s autorovým názorem, že tvrzení fanoušků o schopnosti ocenit akci soupeře je třeba brát s rezervou (s. 33) – i když se mi zdá, že narátoři vesměs deklarovali svou schopnost učinit tak, z vlastní zkušenosti vím, že toho fanoušek obvykle není mocen.

Je dobře, že autor věnoval pozornost vztahu fanouškovských komunit a médií, případně mediální reflexe fanoušků a fandění: byť tvrdí, že „se mu nepodařilo dosáhnout zobecnitelných závěrů“, myslím, že tuto problematiku uchopil dobře. Dovolil bych si jen dodat, že krom mediálních stereotypů o nebezpečí na stadionech jako důsledku diváckého násilí (i narátoři v rozhovorech upozorňují na členy sekuritek, často bývalé hooligans potažmo jedince, kteří tento džob berou jako šanci legálně si do někoho praštit) by stálo za to věnovat pozornost i dalším formám vztahu fans a médií. Ať už se jedná o karatelské výplody některých žurnalistů ohledně skandování (oblíbené pravda asi spíše mezi hokejovými publicisty), protežování určitých klubů určitými periodiky, nebo šmejděním novinářů po diskusních fórech za účelem usnadňování si práce.

A když už jsme u možných dalších okruhů bádání, zajímala by mne jakási řekněme „paměť kotle“. Návraty starých a nepoužívaných pokřiků a chorálů, přebírání těchže od jiných fanouškovských komunit, vnímání a tvorba vlastních „dějin“ (významné postavy, slavné výjezdy atd.) a zpětná reflexe významných okamžiků v historii klubu, které měli možnost prožít. Jakou roli v tom všem hraje internet, diskusní fóra klubů nebo virtuální drbny na fanouškovských stránkách a sociálních sítích? Jistě lze namítnout, že necelých deset let je krátká doba na podobný průzkum, ale žijeme tak rychle, že není nic staršího než včerejší post na facebooku a paměť jednotlivce se tomu tempu a informačním přívalům přizpůsobuje.

Na závěr jen pár připomínek k některým tvrzením. Autor tvrdí, že v 80. letech minulého století sice angličtí hooligans nebyli vpouštěni na evropské stadiony (s. 76): na Euru 88 však byli přítomní. Poznámku bych měl ke zmínce o českém filmu Proč, který v téže době reflektoval českou fanouškovskou komunitu – osoba Daniela Landy jeho popularitě věru neprospěla, klíčící Žito tehdy nikdo pořádně neznal (jaké to byly pěkné časy!). A prosím pěkně: to, že by Orlík byl kdy zakázaná kapela, je mýtus.

Předloženou práci hodnotím známkou výborná.

Radek Diestler